

«Problematisk med 'barnets best i mekling»

Måten begrepet «Barnets beste» brukes på i meklings situasjoner, fører ofte til at foreldrene låser seg enda mer fast i uforenlige motsetninger, sier Odd Arne Tjersland. Foto: Ola Sæther, UiO

Prinsippet om barnets beste i meklings samtaler bidrar til å øke konflikten mellom foreldrene, viser en ny undersøkelse. Psykologene Peder Kjøs, Ole Jacob Madsen og Odd Arne Tjersland vil endre meklingsordningen.

TEKST

Kristine Hovda

PUBLISERT 5. juli 2015

– Vi ser at begrepet «barnets beste» inngår som en sentral del i dialogene mellom foreldre som møter til mekling med store konflikter om ordninger for barn. Måten begrepet brukes på, fører ofte til at foreldrene låser seg enda mer fast i uforenlige motsetninger, sier Odd Arne Tjersland.

Nestoren i familierapi ved Universitetet i Oslo har sammen med kollegene Peder Kjøs og Ole Jacob Madsen undersøkt åtte spesielt konfliktfylte meklings samtaler, på bakgrunn av data fra den såkalte FORM-undersøkelsen fra 2007 (se vitenskapelig artikkel på side 570). De fant at meklingen ofte tok form av å være en konkurranse om hvordan partenes foretrukne løsninger kunne forankres i barns beste.

«- Det er en absurditet at man skal klare å komme til noe fornuftig på én time, i en situasjon der folk er veldig emosjonelt opprørt»

Odd Arne Tjersland, professor i psykologi

– Det er viktig å si at det ikke er begrepet i seg selv som er problematisk, men hvordan det brukes. Begrepet er jo bare et allment prinsipp, men det er ikke gitt et innhold, verken i jussens ellers psykologiens verden. Det er en intensjon om å løfte frem barnet, i motsetning til å løfte frem foreldrene. Utfordringen for meklerne i disse høykonfliktsakene er å komme forbi dette prinsipielle snakket, og hente frem det enkelte barnet i den enkelte familien, og den særegne situasjonen som barnet har. Ofte blir beskrivelser og fortellinger om det enkelte barnets behov helt borte.

Brøt meklingen

Forskerne fant også forskjeller i hvordan de enkelte meklerne håndterte foreldre som sto i slike dialoger. Noen ganger forsøkte de å gå inn i den prinsipielle diskusjonen ved å fremheve hva de syntes var sælig viktig å tenke på. Det ble fort oppfattet som støtte til en av partene, og mekleren mistet noe av sin posisjon i å kunne være dem til hjelp. Flere av høykonfliktparene avbrøt meklingen etter mindre enn én time. Etter 18 måneder hadde fire av de åtte parene fortsatt ikke kommet til en løsning.

– Jeg mener det er viktig å utforske hva hver av foreldrene mener med barnets beste, ikke bare snakke om det allmenne barnet, men om Trude og Kari og Petter, hva de har opplevd i sin familie, hvordan de har levd sammen, hvordan de har hatt kontakt med mamma og pappa, hva barna er opptatt av nå. Foreldrene har ulike fortellinger, men det er viktig å starte der. Videre er det viktig å bruke mer tid på samtaleprosessen.

Tjersland mener at for lite tid kan føre til at partene presser frem en avtale når man egentlig ikke er klar for det, eller at det blir brudd i meklingen.

– Tidligere hadde mekleren anledning til å holde folk igjen i meklingen i inntil tre samtaler. Den ordningen ble tatt bort for noen år siden, og det mener jeg er synd. Det er en absurditet at man skal klare å komme til noe fornuftig på én time, i en situasjon der folk er veldig emosjonelt opprørt, både etter det som har skjedd i bruddet mellom dem, og med den frykten og uroen mange har for fremtiden.

– *Mener du at mekleren skal kunne kreve at folk møter til mekling?*

– Jeg synes vi skal spørre oss om det går an å differensiere mer mellom par som trenger hjelp til mekling og par som klarer å finne frem til ordninger på egen hånd. Vi bruker veldig store ressurser på å få til samtaler med samtlige foreldrepar som separerer seg i dag, også samboere. Et forslag vi i forskergruppen har kommet med, er at de som selv

klarer å formulere en skriftlig avtale om barna, ikke trenger å møte til mekling. De som ikke klarer å komme frem til en ordning, må møte til obligatorisk mekling, så lenge meklere mener det er nødvendig. På den måten kan man frigjøre ressurser til de partene som ikke klarer å bli enige. Og da kan man bruke mye mer tid på dem.

– *Vil man ikke da risikerer å miste kontakten med foreldre som er i konflikt?*

– Realiteten er at vi mister fryktelig mange uansett, folk som går ut av meklingsrommet med uforrettet sak. Det er bedre å konsentrere kreftene om noen færre. Jeg var med på å lage meklingsordningen i sin tid, men har hele tiden vært skeptisk til å gjøre den til en medisin som skal hjelpe alle. Det blir raskt slik at den obligatoriske ordningen gjør noe med både helperne og de som kommer for å få hjelp.

– *Vi har allerede rettsapparatet til uløselige barnefordelingssaker. Er det ikke veldig ressurskrevende å bruke så mye tid på mekling?*

– Det er langt rimeligere å gi en god og kvalifisert hjelp til foreldrene forut for retten enn å sende dem videre til dommere, sakkyndige og advokater. Noen må selvsagt videre dit, men antallet saker for retten har økt betydelig. Dette koster mye mer for samfunnet, og det gir ingen garanti for et bedre foreldresamarbeid. Retten jakter ofte på forlik, og i mange tilfeller føler partene seg presset til å akseptere løsninger de ikke står inne for selv. Jeg synes det er fabelaktig at foreldre i Norge kan søke og få gratis hjelp ved bruddet. Her snakker vi om de som strider, de som nesten har mistet alt håp om at det er noen vits å snakke sammen. Mange av dem fortsetter å leve i en uavklart, anspent og tidvis høyeksplosiv situasjon i lang tid etter bruddet. Halvparten av høykonfliktfamiliene i vår undersøkelse har ikke noen avtale 18 måneder etter bruddet. Det er disse barna man kan tenke seg er ekstra utsatt. Å nå inn til deres foreldre vil spare masse ressurser, ikke minst i barne- og ungdomspsykiatrien senere, mener Tjersland.

LES OGSÅ

Kjent med problemet

Også meklere og advokater har erfaring med barnets beste som et problematisk begrep.

LES OGSÅ

Anklager Tjersland for høyt konfliktnivå

Foreningen 2 Foreldre mener dagens barnelov skaper et høyt konfliktnivå, og anklager Tjersland for å ha bidratt til dette.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 52, nummer 7, 2015, side 580-583

TEKST

Kristine Hovda